

dr Dorota Kozłowska
Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku
dr hab. prof. AWF Wojciech Ryszkowski
Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

FUNKCJE ETNICZNE I EDUKACJI KULTURALNEJ W OFERCIE WYBRANYCH MIEJSC TURYSTYCZNYCH PÓLNO-CO WSCODNIEJ POLSKI

Streszczenie

Funkcja etniczna związana jest z podróżami do miejsc rodzinnych, powrotu do korzeni. Sprzyja jej kultywowanie odrębności kulturowej. Funkcja edukacji kulturowej umożliwia uczestnictwo w szeroko pojętej kulturze i odnosi się do całokształtu dorobku ludzkości na przestrzeni dziejów. Celem badań było oszacowanie stopnia realizacji funkcji turystyki: etnicznej i edukacji kulturowej w opinii odbiorców (gości) przebywających w wybranych obiektach północno-wschodniej Polski. Założono, iż funkcje etniczne w największym stopniu realizowane są w Osadzie Jaćwiesko – Pruskiej i Dworku Czesława Miłosza. Natomiast funkcje edukacji kulturowej w największym stopniu realizowane są w Osadzie Jaćwiesko – Pruskiej, Dworku Czesława Miłosza i Gospodarstwie – Centrum Rozrywki Silaine. Badania przeprowadzono wśród 22 gości obiektów turystycznych w oparciu o kwestionariusz ankiety. Wyniki badań wykazały, iż funkcje etniczne w ocenie badanych najlepiej można realizować w Gospodarstwie – Centrum Rozrywki Silaine (47,46%), Dworku Czesława Miłosza (42,07%) i Osadzie Jaćwiesko – Pruskiej (41,26%). Natomiast funkcje edukacji kulturowej najkorzystniej można realizować w Zespole obiektów: Skansen Pszczelarski, Muzeum Kolei Pracowni Rzeźby w Ełku (57,80%), Dworku Czesława Miłosza 52,25% i Silaine 51,07%. Takie wyniki wskazują na stwierdzenie, że założenia nie potwierdziły się całkowicie.

Słowa kluczowe: funkcja edukacji kulturowej, funkcja etniczna, obiekt turystyczny

Dorota Kozłowska, Ph.D., the College of Physical Education and Tourism in Białystok.

Wojciech Ryszkowski, Associate Professor, Józef Piłsudski's Academy of Physical Education in Warsaw.

Ethnic and cultural education functions in the offer of chosen tourist sites in the North-Eastern Poland.

Abstract

Ethnic function is certainly connected with traveling back to your hometown and with any type of reacquaintance to your roots. It is also connected with the cultivation of cultural autonomy. The cultural education function makes it possible to participate in very broad range of cultural activities and refers to the whole of cultural heritage within the space of the years. The study aimed at evaluating the level of tourist function, both ethnic and cultural, based on the opinions of guests who were staying in chosen tourist sites in north-eastern Poland. It was assumed that the highest levels of ethnic function could be found at either a Jaćwisko-Prussian settlement or the Czesław Miłosz Residence. What was discovered however, was the highest level of cultural education function could be found on the agro tourist and recreation farm called Silaine and at the Czesław Miłosz Residence. The study was based on a questionnaire and conducted among 22 patrons of the chosen tourist sites. The results of the questionnaire show that the highest rated places to realize the ethnic function are the agro tourist and recreation farm called Silaine (47.46%), Czesław Miłosz Residence (42.07%) and Jaćwisko-Prussian settlement (41.26%). The best places to realize the cultural education function turned out to be in the following places: Apiarian Heritage Park with a sculpture studio and Railway Museum in Ełk (57.80%), Czesław Miłosz Residence (52.25%) and Silaine (51.07%). These results show that the assumptions formed in the article were not completely confirmed.

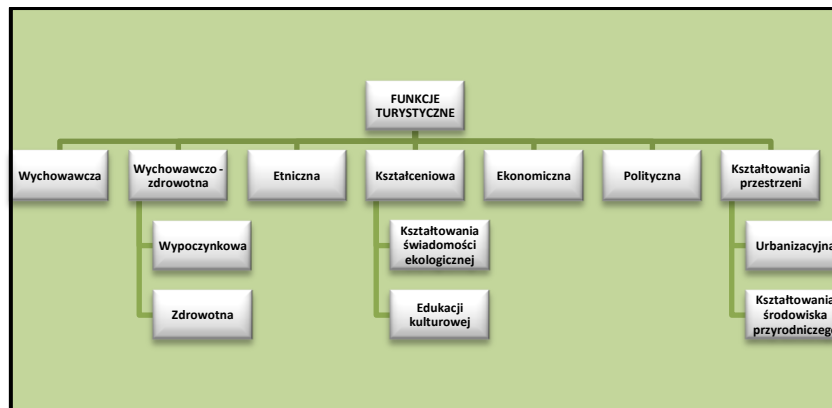
Key words: cultural education function, ethnic function, tourist site

Wprowadzenie

Turystyka należy do dziedzin rekreacyjno – krajoznawczych. Dzięki niej odbiorcy mogą realizować różnorodne cele, jak poznanie kraju jako całości, zespalenie teoretycznych elementów wiedzy cząstkowej w zintegrowany system wiedzy o ojczyźnie, utwalony konkretnymi przeżyciami cementującymi tę wiedzę w postać nieulegającą zatarciu [7, s.19-20]. W późniejszym okresie T. Łobżewicz i G. Bińczyk opisując cele turystyki wskazali te, które są związane z uspołecznieniem: „kontakt z ludźmi i ich wytworami; kształtowanie postaw wobec uczestników: poszanowanie godności człowieka, cudzej własności, autonomii jednostki, wyrabianie postawy opiekuńczej i zdolności współodczuwania, kształtowanie nawyku rzetelnej informacji; wyrabianie zdolności adaptacji do nowych warunków i sytuacji; stwarzanie pozytywnych emocji wzmacniających postawy prospołeczne; ingerowanie grupy społecznej; przeciwdziałanie nastawieniu konsumpcyjnemu, wyrabianie postaw humanistycznych; społeczne zaangażowanie.” [6, s. 65-66]. Każdy uczestnik ruchu turystycznego pragnie realizować różnorodne cele i funkcje turystyczno – rekreacyjne. Turystyka zaspokaja potrzeby fizyczne, psychiczne i intelektualne. Uprawianie dowolnej formy turystyki dostarcza wielu wrażeń wynikających z otoczenia i motywujących do dalszej aktywności fizycznej. “Uprawianie

turystyki podnosi sprawność, zaradność życiową, stanowi „furtkę” do kontaktów społecznych, do uczestnictwa w naturalnych życiowych sytuacjach, umożliwia sprawdzenie się w zakresie umiejętności praktycznego działania i społecznego zachowania się w środowisku” [2 2005, s. 223]. Coraz więcej obiektów turystycznych i agroturystycznych wprowadza w ofertę możliwość umacniania zdrowia, wypoczynku i edukacji.

W teoriach turystycznych wymienia się następujące funkcje, do których zaliczamy: (ryc. 1) [1], [4], [5], [6], [8].

Ryc. 1. Funkcje turystyki

Źródło: Napierała M., Żukow W., Muszkieta R., 2009, Czynniki wpływające na rozwój turystyki. Funkcje i dysfunkcje turystyki [w:] Z. Kwaśniak, (red.), Współczesne wyzwania turystyki i rekreacji dla zdrowia: zagadnienia pielęgnacyjne i fizjoterapeutyczne Current challenges of tourism and recreation to the health: issues in nursing and physiotherapeutic, wyd. Publishing House, Radomska Szkoła Wyższa, Radom, ss. 87-112. (za Panasiuk 2006, s. 34)

Wydawałoby się, że funkcje związane w wychowaniu zdrowotnym i wypoczynkiem mogą być priorytetowe i górować nad innymi. Wychowanie do zdrowia związane z wypoczynkiem, likwidacją zmęczenia łącznie często z turystyką kwalifikowaną, jako szkołą hartowania organizmu i uodpornienia na przeciwności losu, ogólnym rozwojem, poprawą sprawności i wydolności; umacnianiem zdrowia; odpornością, hartowaniem organizmu; przeciwdziałaniem procesom starzenia; regeneracją sił fizycznych i psychicznych; zaspokojeniem potrzeb zdrowotnych; poszanowaniem życia i zdrowia [3, 2006], [6, s. 48-84]. Podobnie wypoczynek, który usuwa zmęczenie po całodennej pracy, wysiłku fizycznym, umysłowym. Jednak mimo tych funkcji najczęściej kojarzonych z turystyką istnieją także inne, oparte o związki z kultywowaniem odrębności kulturowej (funkcja etniczna) i aktywności kulturalnej.

Cechami funkcji etnicznej są: świadomość związków etnicznych i społeczno – kulturowych z danym krajem; motywacje o decyzji podróży; świadomość celów (odwiedziny rodziny, określonego miejsca, przyjaciół, względy religijne, imprezy kulturalne, sportowe). Zaś funkcja edukacji kulturalnej dotyczy rozwijania aktywności kulturalnej i eksponowania treści: awansu kulturalnego; ułatwiania kontaktu z życiem artystycznym (np. rzeźbami); aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym; kształtowania wrażliwości emocjonalnej; aktywizacji kulturalnej środowiska; stwarzała okazję do wykonywania prac na rzecz rozwoju kulturalnego [6].

Metodologia badań

Cel i założenia badań: Celem badań było oszacowanie stopnia realizacji funkcji etnicznej i edukacji kulturowej w opinii odbiorców (gości) przebywających w wybranych obiektach północno wschodniej Polski. Założono, iż funkcje te w największym stopniu realizowane są w Osadzie Jaćwiesko – Pruskiej, Farmie Mazurskiej i w Ogrodzie Bajek “Sowa”.

Metody i techniki badawcze: W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, obserwację w terenie oraz ankietowanie. Badania przeprowadzono na podstawie kwestionariusza ankiety opartego o realizację funkcji turystyki. Z uwagi na obszerność badań w niniejszym opracowaniu przedstawiono niewielką część wyników badań.

Charakterystyka badanych

Badania przeprowadzono wśród 22 gości obiektów turystycznych. Goście w większości (86,36%) byli studentami (III i IV rok studiów) i uczestnikami wyjazdów – zajęć praktycznych (kwiecień-czerwiec 2012) realizowanych w ramach przedmiotów na kierunkach: Turystyka i Rekreacja, Rolnictwo specjalność Agroturystyka. Pozostali respondenci (13,64%) byli pracownikami branży turystycznej (biuro, uczelnie) i uczestnikami wizyt studyjnych (w latach 2010-2012) w ramach projektów: Suwalszczyzna Kraina jak Baśń (SA) i Kraina Łowców Przygód (EGO). Kobiety stanowiły 63,64% badanych, mężczyźni 36,36% ogółu. Ponad połowa badanych (63,64%) była przed 25 rokiem życia, pozostali (36,36%) między 25 a 50 rokiem życia. Prawie wszyscy badani (90,91%) zamieszkiwali województwo podlaskie, nieliczni (9,09%) warmińsko – mazurskie. Ankiety w całości przeprowadzono w formie internetowej. Zadaniem badanych była ocena realizacji

funkcji etnicznej i edukacji kulturowej w skali 0-10 w poszczególnych obiektach. Badani oceniali tylko te obiekty które poznali w praktyce turystycznej, dlatego też wyniki badań zostały przedstawione w formie % (niektóre obiekty nie były oceniane wśród 22 gości).

Wyniki badań własnych

Funkcja etniczna

Badania wykazały, iż w opinii ponad połowy gości obiektów turystycznych najkorzystniej można realizować funkcję edukacji kulturalnej w dwóch badanych miejscach. Na miejsce pierwszym znalazł się w Zespół obiektów: Skansen Pszczelarski, Muzeum Kolei w Elku i Pracowni Rzeźby (53,85%). Na miejsce drugim uplasowało się Gospodarstwo Agroturystyczne Farma Mazurska z wynikiem 52,25%.

Miejsce trzecie zajęło Gospodarstwo Ekologiczne "Silaine" z wynikiem 47,46%. Badani w 42,07% uznali, iż funkcję etniczną można realizować w Dworcu Czesława Miłosza w Krasnogrudzie. Nieco mniej respondentów (41,26%) podzieliło ten pogląd w stosunku do charakteru działalności osady Jaćwiesko – Pruskiej. Niewiele ponad 1/3 gości obiektów turystycznych (37,88%) uznała, iż funkcja etniczna może być realizowana na obszarze Piramidy w Rapie.

Nieco niższy wynik (37,50%) od Piramidy w Rapie zajął Obiekt Sportowo – rekreacyjny Piękna Góra w zakresie realizacji funkcji etnicznej oraz Zespół Klasztorny Kamedułów na Wigrach (37,35%). Kolejne miejsce w możliwości realizacji funkcji etnicznej zajęło Gospodarstwo Ekologiczne Majątek Giże Marczak (35,71%) i Sanktuarium Studzieniczna (33,82%). Jeszcze niższe możliwości realizacji funkcji etnicznej oszacowali goście w obiektach na Szlaku Mlecznej Krowy (28,44%) oraz na obszarze głązowisk (27,11%).

Respondenci w ¼ ocenili realizację i możliwości realizacji funkcji etnicznej w czterech obiektach: Akwedukty w stańczykach (25,55%); ośrodku Wsparcia Lipniak (25,33%); na trasie Kanału Augustowskiego – śluza Paniewo (25,16%) oraz na Górze Cisowej (25,00%). Dwa obiekty zostały ocenione minimalnie niżej w możliwości realizacji funkcji etnicznej: Gospodarstwo Ekologiczne, impreza Safari (24,95%) oraz Ogród bajek "Sowa" (24,39%).

Funkcja edukacji kulturalnej

Badania wykazały, iż w opinii ponad połowy gości obiektów turystycznych najkorzystniej można realizować funkcję edukacji kulturalnej w trzech badanych miejscach. Na miejsce pierwszym znalazł się w Zespół obiektów: Skansen Pszczelarski, Muzeum Kolei w Elku i Pracowni Rzeźby (57,80%). Miejsce drugie zajął Dworek Czesława Miłosza w Krasnogrudzie z wynikiem 52,25%. Miejsce trzecie zajęło gospodarstwo Ekologiczne a jednocześnie Centrum Rozrywki "Silaine" z wynikiem 51,07%.

Nieco niższy wynik w możliwości realizacji funkcji edukacji kulturowej zajęła Farma Mazurska (49,42%) i Osada Jaćwiesko – Pruska (45,33%), oraz Piramida w Rapie z turystyczną trasą dydaktyczną o charakterze przyrodniczym (43,11).

Miejsce siódme w realizacji funkcji edukacji kulturalnej zajęło Stowarzyszenie "Bab Giżowskich" na Szlaku Mlecznej Krowy 939,16%). Niewiele niższy wynik pozyskało Sanktuarium Studzieniczna (38,89%) i Obiekt Rekreacyjno – Sportowy "Piękna Góra" (38,89%). Na dziesiątym miejscu uplasował się Zespół Klasztorny Kamedułów na Wigrach (37,05%), zaś za nim Kanał Augustowski – Śluza Paniewo (36,85%) i Gospodarstwo Agroturystyczne ogród Bajek "Sowa" w Kaletniku (35,75%).

Najniżej zostały ocenione obiekty turystyczne przedstawione w rycinie 4. Respondenci w 1/3 oszacowali możliwość realizacji funkcji edukacji kulturalnej w Gospodarstwie Ekologicznym Giże Marczak. Jeszcze mniej badanych (31,89%) oszacowało możliwość realizacji funkcji edukacji kulturalnej na obszarze głązowisk Rutka Tartak i Bachanowo oraz podczas imprezy Safari (31,52%) organizowanej w Gospodarstwie Ekologicznym Rudziewicz, a także na obszarze Mostów – Akweduktów w Stańczykach (31,36%). Najniższe oceny otrzymały dwa obiekty usytuowane blisko Suwałk. Należą do nich: Ośrodek Wsparcia Lipniak (28,72%) oraz Góra Cisowa (23,82%).

Porównanie stopnia realizacji funkcji etnicznej/edukacji kulturowej i opis miejsc turystycznych

Miejsce pierwsze zarówno w realizacji funkcji etnicznej i edukacji kulturalnej zajął Zespół obiektów: Skansen Pszczelarski, Muzeum Kolei oraz Pracownia Rzeźby w Elku. Najwyższy wynik realizacji funkcji etnicznej można tłumaczyć symbolicznym powrotem do naturalnego sposobu życia dzięki uczestnictwu w opowiadaniach o tradycyjnych metodach pozyskiwania miodu. W skansenie można przyjrzeć się i dotknąć do unikalnych barci wykorzystywanych w różnych regionach Polski. Pszczele ule o różnym kształcie i formie, wielobarwnie malowane, rzeźbione w drewnie, z pokryciem gontem lub wiórem (Fotografia 1) można podziwiać od zewnątrz i od środka. Skansen dopełniają: niewielka część etnograficzna, w której zebrano pszczelarskie urządzenia pomocnicze, a także ptactwo dekoracyjne umieszczone w wolierach w bocznej części skansenu. W ofercie Muzeum Kolei Wąskotorowej można zobaczyć zabytkową lokomotywę, tabor kolejowy, dawne mapy i urządzenia stosowane w kolejnictwie w wieku XIX i XX. Zapewne wysokie oceny możliwości realizacji funkcji edukacji kulturalnej przypisano Pracowni Rzeźby. W pomieszczeniach rzeźbiarzy można zapoznać się z pracą amatorów i profesjonalistów rzeźbiarstwa. Przygotowane w drewnie wyroby odnoszą się do sakralnych i świeckich postaci. Artysci pomagają młodym talentom realizować pasje poprzez możliwość uczestniczenia –

patrzenia na przygotowanie nowych rzeźb. Istnieje także możliwość przyłączenia się do grupy rzeźbiarskiej i współpracy w zakresie twórczości.

Fotografia 1. Skansen Pszczelarski

Źródło: zasoby własne

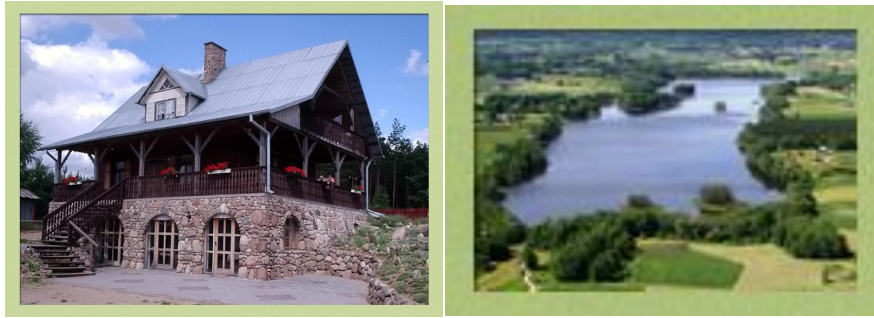
W ocenie badanych miejsce drugie zajęła Farma Mazurska. W ocenie niespełna połowy respondentów w tym gospodarstwie można realizować funkcję etniczną i edukacji kulturalnej. Do gospodarstwa przyjeżdżają goście z Polski i Niemiec. Odwiedzają miejsca, w których mieszkali ich krewni wcześniejszych pokoleń. Na farmie występują wszystkie typowe gatunki zwierząt gospodarskich, np. 6 koni, stado bydła hodowlanego, owce, kozy, zwierzęta futerkowe, drób hodowany metodą wolnego wybiegu. Funkcję edukacji kulturowej można realizować poprzez naśladowictwo: możliwość lepienia i wypieku chleba i zabawek z ciasta, oglądania i dokarmiania zwierząt itp. Był to jedyny obiekt agroturystyczny z pośród badanych w którym były wszystkie gatunki zwierząt, ptactwa oraz zwierzęta futerkowe. W gospodarstwie serwowano zdrową żywność – swojskie jadło łącznie z chlebem z własnego wypieku, swojskim masłem i innymi produktami. Warty podkreślenia jest funkcjonowanie gospodarstwa w oparciu o model rodzinny. Podstawowym atutem jest oferta bardzo dużej ilości najtańszych miejsc noclegowych pod hasłem „*tanie spanie na sianie w sąsiedku*”. Obecnie gospodarstwo przechodzi modernizację. Spanie na sianie zostało zamienione na niewielkie apartamenty. Oferta spania na sianie nadal będzie funkcjonować w części tego samego budynku (Fotografia 2).

Fotografia 2. Farma Mazurska

Źródło: www.mazury.com

Miejsce trzecie w zakresie realizacji funkcji etnicznej zajęło Gospodarstwo Agroturystyczne "Silaine". Badani oszacowali, iż funkcja edukacji kulturalnej realizowana jest w mniejszym zakresie. Obiekt zlokalizowany nad brzegiem jeziora oferuje możliwość uczestniczenia w praktycznej hodowli koni. Gospodarstwo oferuje korzystanie z gorącej beczki oraz sauny nad jeziorem. Większe grupy mogą nocować w namiotach typu wojskowego. Gospodarz prowadzi wymianę studencką międzynarodową. Latem odwiedzają go studenci z różnych państw, w szczególności nadbałtyckich. Istnieje także niewielki wyciąg krzeselkowy. Bazę noclegową stanowi duży dawny dom rodzinny. W piwnicach domu funkcjonuje kuchnia, w której prowadzone są warsztaty kulinarne ze zdrową żywnością, co potwierdza realizację funkcji edukacji kulturalnej. Właściciele prowadzą turnusy oparte o zdrową dietę odchudzającą. Gospodarze także prowadzą produkcję serów z zawartością różnych ziół. Duży otwarty teren pozwala na rekreację. Na terenie gospodarstwa znajduje się skansen w którym właściciel skolekcjonował narzędzia i urządzenia rolnicze wykorzystywane w XX wieku w rolnictwie. Istnieje także duża scena na jeziorze przystosowana do koncertów plenerowych odbywających się sezonowo. Koncerty zespołów litewskich i polskich umilają wieczory (Fotografia 3).

Fotografia 3. Gospodarstwo Agroturystyczne, Centrum wypoczynku i rozrywki Silaine

Źródło: www.silaine.mnt.pl

Na miejscu kolejnym uplasował się Dworek Czesława Miłosza w Krasnogrudzie. Odbudowany obiekt w ramach działalności Ośrodka Pogranicze, Międzynarodowego Centrum Dialogu stał się miejscem wypoczynku i edukacji w zakresie szeroko rozumianej sztuki. Stąd też wysokie oceny Dworku związane z realizacją funkcji edukacji kulturalnej. Warsztaty twórczości odbywające się w piwnicach dworku potwierdzają ten fakt. Na terenie obiektu przygotowano trasę edukacyjną na wolnym powietrzu, a wewnątrz obiektu oferuje zadumę nad życiem Noblisty i jego twórczością. Mniejsza ilość badanych oszacowała, iż funkcja etniczna może być tam realizowana (Fotografia 4).

Fotografia 4. Dworek Czesława Miłosza w Krasnogrudzie

Źródło: www.pogranicze.sejny.pl

Ponad 40% respondentów oceniło możliwość spełniania funkcji etnicznej i edukacji kulturalnej w tym obiekcie. Wykorzystanie walorów małej architektury obronnej w Osadzie Jaćwiesko - Pruskiej, zwodzonego mostu oraz baszt z miejscami noclegowymi, umiejętne połączenie atrakcji i walorów w całościowy pakiet prezentowany przez fascynata – właściciela – przewodnika pozwoliło na uplasowanie się gospodarstwa na piątym miejscu pod kątem realizacji funkcji etnicznej. W gospodarstwie tym dokonano m.in. rekonstrukcji osady średniowiecznej z płotem palisadowym, zwodzonym mostem oraz dwoma wieżami i miejscami noclegowymi. W gospodarstwie znajdowało się 5 koni pod siodło. Atrakcją tego gospodarstwa jest kamienny krąg oraz włączenie obrzędów i opowiadań mistycznych opartych o legendy pogranicza żmudzkiego. Przykładem wykorzystania wierzeń i legend jest kamienny krąg utożsamiany z magiczną mocą. Warty podkreślenia jest fakt że swoją atrakcyjność turystyczną gospodarstwo zbudowało w terenie dziewiczym. Na podkreślenie zasługuje przykład budowania atrakcji agroturystycznej w miejscu nieatrakcyjnym turystycznie poprzez zastąpienie walorów ich makietami, oraz legendami związanymi z historią pogranicza żmudzkiego (Fotografia 5).

Fotografia 5. Osada Jaćwiesko - Pruska

Źródło: zasoby własne

Grobowiec rodziny Fahrenheit znajduje się w miejscowości Rapa niedaleko Bań Mazurskich, tuż przy granicy z Rosją (Obwód kaliningradzki). Właściciele majątku należeli do ludzi wykształconych. Dużo podróżowali po Europie i wprowadzali wiele nowych rozwiązań w swojej posiadłości. Przyciągała ich magia wiecznego "życia po życiu" w związku z tym na początku XIXw, w odległości ok.5km od pałacu wzniesiono piramidę. W grobowcu w 1811r. jako pierwsza została pochowana 3-letnia córeczka Farenheita być może z

myślą zapewnienia jej nieśmiertelności. Piramida w Rapie odpowiada wymiarom piramid egipskich: ma wysokość 15,9m, podstawa kwadratowa 10,4 x 10,4m, trzy otwory wentylacyjne, trumny ułożone na płaskim podłożu. Do piramidy prowadzi szlak dydaktyczny. W Rapie przecinają się trzy linie silnego promieniowania geomantycznego łączące miejsca mocy. Jedna z nich biegnie m.in. od Kowna przez Rapę i dalej przez Wilczy Szaniec do Karlsruhe, jednego z większych miejsc mocy w Europie. Promieniowanie energii w piramidzie mazurskiej wg Leszka Mateli wynosi około 23tys. jednostek w skali Bovisa. Promieniowanie zdrowego człowieka wynosi 6,5tys. jednostek, a miejsca o natężeniu 18tys. jednostek, uznawane są za miejsca mocy. Podobno komary i muchy omijają piramidę [on line www.mazury.info.com]. Obiekt zajął miejsce szóste pod względem realizacji omawianych funkcji turystycznych (Fotografia 6).

Fotografia 6. Piramida w Rapie

Źródło: zasoby własne

Miejsce siódme w realizacji funkcji etnicznej zajął Obiekt rekreacyjno – sportowy Piękna Góra. Właściciele posiadają dwie restauracje z hotelem i częścią rekreacyjną (park linowy i park zabaw dla dzieci) oraz wyciąg narciarski wraz obrotową wieżą widokową i restauracją. Obiekt ma charakter nowoczesności połączonej z elementami wystroju związanego z łowiectwem w lasach Puszczy Rominckiej (Fotografia 7).

Fotografia 7. Piękna Góra Rudziewicz

Źródło: www.zajazd-rudziewicz.pl

W ocenie badanych kolejne miejsce w zakresie realizacji funkcji etnicznej zajął Klasztor Wigierski. Bogata historia klasztoru jest w większym zakresie realizacją innych funkcji turystyki, niż zdrowie i wypoczynek. Na terenie klasztoru odbywają się letnie plenery, koncerty i jarmarki (Fotografia 8). Wyniki badań realizacji funkcji etnicznej i edukacji kulturalnej zaprezentowano w rycinie 2.

Fotografia 8. Klasztor Wigierski

Źródło: www.suwalszczyzna.com.pl

Gospodarstwo agroturystyczne (ekologiczne) Gize – Marczak, gospodarstwo tzw. z najwyższej półki, zajmujące 21ha, hotel o podwyższonym standardzie, jezioro, wyciąg narciarski typu „talerzykowego”, domki letnie dla dzieci oraz sale dla zajęć w ramach usług „zielonej szkoły”. Na terenie znajdują się dostępne plantacje malin. Przed hotelem i restauracją znajdują się: jezioro zarybiane i przybrzeżna sauna. Gośćmi tego

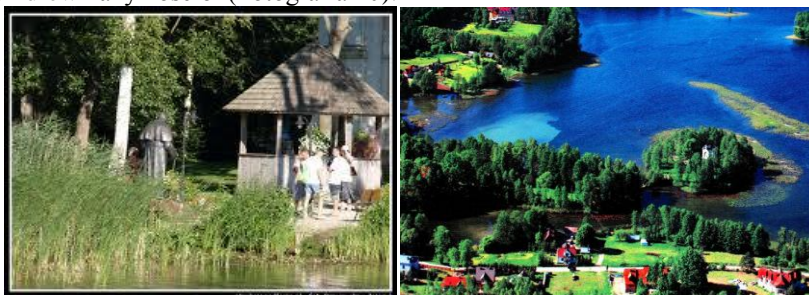
gospodarstwa był prezydent RP – L. Kaczyński i goście ambasad i urzędów centralnych. W obiekcie często prowadzone są sekcje audiowizualne na potrzeby programów telewizji polskiej (Fotografia 9).

Fotografia 9. Majątek Giże Marczak

Źródło: www.marczaknoclegionline.net

Sanktuarium w Studzienicznej znane od wielu wieków miejsce oferuje ciszę i spokój wśród lasów nad jeziorem Studzieniczne. Na obszarze od wieków znanym z wody źródlanej uzdrowieniowej znajdują się studnia z wodą, pomnik papieża jako pamiątka po wizycie w latach 90-tych, funkcjonują kaplice na wyspie, kaplica na wolnym powietrzu i drewniany kościół (Fotografia 10).

Fotografia 10. Sanktuarium w Studzienicznej

Źródło: www.atrakcjepodlasia.pl, www.za-mostkiem.pl

Podczas warsztatów prowadzonych przez Stowarzyszenie Bab giżowskich można zrelaksować się na przyrodzie, nauczyć się przygotowania smacznych placków serowych, oraz innych wyrobów z mleka. Klub wiejski odbudowany w czynie społecznym mieszkańców położony jest na nowo utworzonym i rozwijającym się Szlaku Mlecznej Krowy (Fotografia 11).

Fotografia 11. Szlak Mlecznej Krowy

Źródło: www.pl.123rf.com

Głazowiska położone w rezerwacie Suwalskiego Parku Krajobrazowego są pozostałością po ostatnim lodowcu. Niewielki fragment łąk są objęte ochroną. Występują tutaj głazy sięgające 8 metrów. Można przejść trasą w otoczeniu kamieni do rzeki. Głazowiska zajęły miejsce dwunaste w realizacji funkcji etnicznej (Fotografia 12).

Fotografia 12. Głazowiska w Suwalskim Parku Krajobrazowym

Źródło: www.panoramio.com, www.spk.pl

Wiadukty w Stańczykach sięgające 36 metrów wysokości i 200 metrów długości są jednymi z najwyższych tego typu budowli w kraju. Do niedawna były miejscem skoków na bandzi. Obecnie można odwiedzać część mostów, gdyż stan techniczny obiektu wymaga remontów (Fotografia 13).

Fotografia 13. Mosty - Wiadukty w Stańczykach

Źródło: zasoby własne

Ośrodek Wsparcia Lipniak znalazł się na kolejnym miejscu w realizacji funkcji etnicznej. W ośrodku wspiera się ludzi po kryzysach psychicznych, co jest szczególnym rodzajem powrotu do życia codziennego i normalnego funkcjonowania w zdrowym społeczeństwie. Ośrodek położony jest na obszarze rezerwatu Wiatrołuża, nad rzeką o charakterze górskim. Zagospodarowanie terenu pozwala na rekreację na świeżym powietrzu i spotkania plenerowe przy grillu. Ośrodek szczególnie nastawiony jest na przyjęcie dorosłych osób z autyzmem. W ramach terapii organizowane są na terenie ośrodka warsztaty w zakresie życia codziennego, rękodzieła z wikliny, wyrobów plastycznych i ceramiki. Ośrodek przyjmuje także grupy osób zdrowych (Fotografia 14).

Fotografia 14. Ośrodek Wsparcia Lipniak

Źródło: www.panoramio.com

Kanał Augustowski głównie spełnia głównie funkcję rekreacyjną, odnowy sił fizycznych i psychicznych, zaś w mniejszym zakresie funkcje etniczne i edukacji kulturalnej. Na trasie kanału w Polsce występuje jedna śluza dwukomorowa Paniewo, gdzie różnica poziomów wody sięga ponad 6 metrów. Osobliwość miejsca Paniewo zajęło miejsce piątaste. W pobliżu znajdują się rezerwaty przyrody i siedlisko gniewoszy, rzadkich niejadowitych węży chronionych wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Fotografia 15).

Fotografia 15. Śluza Paniewo – Kanał Augustowski

Źródło: www.polskiekrajobrazy.pl

Góra Cisowa o wysokości 258 metrów nad poziomem morza leży na obszarze Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Na górę prowadzi wydeptana ścieżka. Bliżej szczytu góry znajdują się poręcze wspomagające wejście. Ze szczytu rozciąga się piękny widok na kilka okolicznych jezior. Obecnie na górze odbywają się różnorodne imprezy a nawet zawierane są związki małżeńskie (Fotografia 16).

Fotografia 16. Góra Cisowa

Źródło: www.suwalki.info

Rajd „Safari” pozyskał wyższe noty, lub najwyższe w realizacji innych funkcji turystycznych, jednak w przypadku etnicznej i edukacji kulturowej zajął miejsce końcowe. Impreza jest organizowana przez tych samych właścicieli, którzy posiadają obiekt Piękna Góra. Gospodarstwo ekologiczne - specjalistyczne „Safari” założone na powierzchni 350 h, posiada ok. 20 jezior i oczek wodnych, ogrodzone wysokimi siatkami leśno – drogowymi. W gospodarstwie występują na swobodzie bardzo duże stada danieli, saren i jeleni, marali, oraz tarpanów, koni Przewalskiego, dzikich owiec arui, muflonów, jaków, strusi, pawi, dzików i świniodzików. W wolierach prezentowane są okazy ptactwa ozdobnego. Z uwagi na obszar i dziką zwierzynę, istnieje możliwość oglądania i dokarmiania zwierząt z przyczep ciągnikowych. Gospodarstwo pełni istotną funkcję wypoczynkową, zdrowotną, poznawczą i edukacyjną (Fotografia 17).

Fotografia 17. Rajd Safari

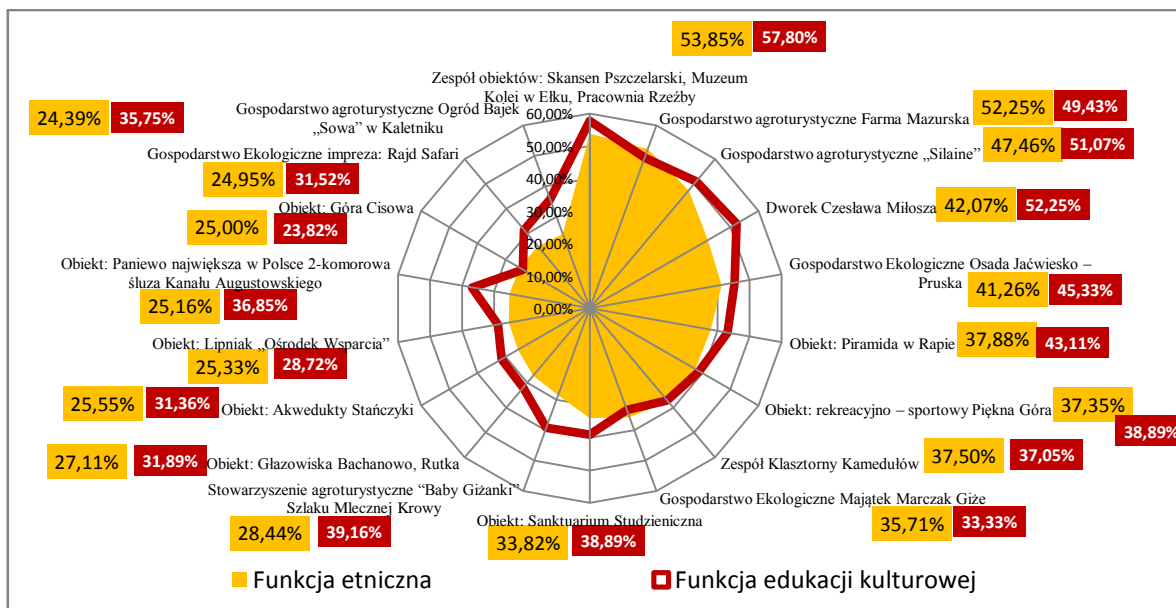
Źródło: www.zajazd-rudziewicz.pl

Na miejscu ostatnim w realizacji funkcji etnicznej usytuowało się gospodarstwo zajmujące powierzchnię ok 2ha prezentujące produkt odmienny od tradycyjnie pojmowanej agroturystyki – jest nim Ogród Bajek. Produkt tego obiektu jest oparty o postacie z krainy bajek. Baśniowe postacie w wielkościach naturalnych, usytuowane we właściwie oddanej scenerii uzupełnia zgadywanka terenowa z nagrodami dla najlepszych. Gospodarstwo to wskazuje na niewykorzystane do tej pory formy tematyczne, lub możliwość łączenia wielu form specjalistycznych w swoiste pakiety skierowane do najmłodszych odbiorców, dla których kulturowa i etniczna agroturystyka nie jest w pełni zrozumiała (Fotografia 18), (rycina 2).

Fotografia 18. Ogród Bajek Sowa

Źródło: zasoby własne

Ryc. 2. Realizacja funkcji etnicznej i edukacji kulturalnej w obiektach turystycznych północno - wschodniej Polski w ocenie badanych
 Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie i wnioski

Badania wykazały, iż najbardziej efektywnie funkcja etniczna i funkcja edukacji kulturalnej realizowana jest w czterech obiektach: Muzeum Pszczelarstwa, Kolei i Pracownia Rzeźby; Farma Mazurska; Gospodarstwo agroturystyczne Silaine; Dworek Czesława Miłosza w Krasnogrudzie. Osada Jaćwiesko – Pruska i Ogród Bajek „Sowa” pozyskały niższe oceny w zakresie realizacji tych funkcji, co jednocześnie pozwala na stwierdzenie, że założenie nie potwierdziło się całkowicie.

Wnioski. Zalecanym byłaby ocena poszczególnych warsztatów i imprez organizowanych w opisanych obiektach. Oceny tego typu pozwoliłyby na bardziej wnikliwy dobór imprez dorosłych i wycieczek szkolnych w stosunku do wieku, motywów, potrzeb i zainteresowań.

Literatura:

- Gaworecki W.W., 1998, Turystyka, PWE, Warszawa
- Kaganek K., Stanuch H., 2005, Modele regresyjne uprawiania turystyki aktywnej przez osoby niepełnosprawne wzrokowo i ruchowo, BIO-ALGORITHMS AND MED-SYSTEMS, JOURNAL EDITED BY MEDICAL COLLEGE – JAGIELLONIAN UNIVERSITY, Vol. 1, No. 1/2, 2005, pp. 221-226
- Kielan K., Pokora K., Usługi turystyczne cz. I. [w:] Praca zbiorowa. Przygotowanie do działalności usługowej. Wybrane rodzaje usług. Wyd. I. WSiP, Warszawa, 2006
- Kozłowska D., Ryszkowski W., 2013, Funkcje wychowawcze w ofercie wybranych miejsc turystycznych północno – wschodniej Polski, Materiały I Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej: Zrównoważony rozwój regionów turystycznych: doświadczenia krajowe oraz światowe, 25-26 kwietnia 2013, wyd. Lwowski Państwowy Instytut Ekonomii i Turystyki, Lwów – Ukraina (materiał oddany na konferencję w marcu 2013).
- Kozłowska D., Ryszkowski W., 2013, Ocena realizacji funkcji turystycznych na przykładzie wybranych obiektów agroturystycznych. Referat wygłoszony podczas Międzynarodowej Naukowo – Praktycznej Konferencji „Podróż do Etnobajki” 24-25 stycznia 2013. Stan i perspektywy rozwoju turystyki etnicznej w trans granicznych regionach Grodzieńszczyzny i Suwalszczyzny
- Łobożewicz T., Bieńczyk G., 2001, Podstawy turystyki, wyd. Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa
- Łobożewicz T. 1978 (praca zbiorowa) Krajoznawstwo i turystyka w szkole, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, s. 19-20
- Napierała M., Żukow W., Muszkieta R., 2009, Czynniki wpływające na rozwój turystyki. Funkcje i dysfunkcje turystyki [w:] Z. Kwaśniak, (red.), Współczesne wyzwania turystyki i rekreacji dla zdrowia: zagadnienia pielęgnacyjne i fizjoterapeutyczne Current challenges of tourism and recreation to the health: issues in nursing and physiotherapeutic, wyd. Publishing House, Radomska Szkoła Wyższa, Radom, ss. 87-112

Źródła internetowe:

1. www.atrakcjepodlasia.pl,
2. www.marczaknoclegionline.net
3. www.mazury.com
4. www.mazury.info.com
5. www.panoramio.com,
6. www.pl.123rf.com
7. www.pogranicze.sejny.pl
8. www.polskiekrajobrazy.pl
9. www.silaine.mnt.pl
10. www.spk.pl
11. www.suwalki.info
12. www.suwalszczyzna.com.pl
13. www.zajazd-rudziewicz.pl
14. www.za-mostkiem.pl